

POMAHA BÓH

ČASOPIS EVANGELSKÍCH SERBŮ

3. číslo

Budyšin, februar 1954

Lětník 4

Boží lud – a tola njeplódna rola / Amos 8, 1-12

(Přirunaj tež nastawk: Amos, pastyr a profeta.)

Njedawno swjećachmy Tri Krale, swjeden zwonkowneho misijonstwa. Pohanjo, hayž su zapřimnyli krasnosć Božeho Ewangelija, su našim misijonaram džakowni, zo jich dowjedžechu z čmy hrěcha a bojósće přibojstwa do swěta praweho pónača Božeje wulkosće. Woni so husto dosć naposluchać njemóža toho, štož maju jim misijonarojo připowědać a jich křćenica je potom wumóženje a nowy započatk. Pohanjo su smaha, kotruž sprócniwje podworać so zapláci. Kajke su to potom wjesele za misijonarow, widjeć, kak na mlodej roli sywy strowe schadžeja a do dobrych žnjow zrawja!

Amos, profeta mjez Božim ludom, tajkeje radosće měł njeje. Hdyž w dalším rěču wo Amosu, njemyslu wšak při tym jenož na tamneho Amosa za čas Jerobeama II., ale měnju wjele bóle wšitkich wbohich Amosow našeho časa, křescijanskich předarjow w křescijanskich wosadach.

Amos, Boží profeta před Božim ludom!

Hdy by jeno Izraelski lud njezabywał swoje přislušnosće a z třepotanjom so prócował jako Boží lud w dobrych skutkach so wopokazać, potom njeby Amosowe předowanje tak horke a bojazne bylo: Ja chcu nad wami doma pytać wšitke waše přestupjenja.

Amos ma swojemu ludej w Božim nadawku prajić:

1. Što je.
2. Što budže.
3. Što Bóh z ludom chce.

1. Lud wšak měni, zo wě što je. Ma tola kóždy sam swojej woči, zo by widžał a swój rozum, zo by posudžował, předewšěm pak tola kóždy pobožny Žid wěri, zo je sej Bóh swój židowski lud za swój lud wuzwolil. Njedosaha to? Běda kóžde-

mu, kotryž chceł něšto drugeho wučić.

Amos widži kobjel ze sadom a Knjez džeše jemu: Kónc je přišol na mój izraelski lud, ja jeho nochcu dale zalutować. Hordemu ludej Božemu ma so nětk jasnje prajić, kajki je. Wón njeje tajki, kajkiž so lud sam widži. Sam ze sobu je wón jara spokojom a je slepy za swój hrěch. Amos pak widži, kak so tam rožka za předrožene pjenjezy předawa. Haj, samo měru přeměnjachu, zo bychu chudych čím bóle zjebali. A štož jim předawachu, njeběše čista rožka, ale wusate slabe a njerjadowe zorno. Za pjenjezy a por stupnjow předachu čłowjekow do wotročstwa.

Pobožny lud to njewidžeše. Wón so wjeseleć svojich rjanych „pobožnych“ swjedenjow a svojich bohatých woporow, z kotrymiž njelutowaše. Lud je w swojej pobožnosći woslepił za wopravdžitosć. Njebudže jenož posluharjo, ale tež činjerjo Božeho słowa! Boha lubować, to rěka swjeho blišeho lubować. Štož praji, zo Boha lubuje a hidži swjeho bratra, tón je zelharnik. Pobožnosć a pócćiwosć matej so w dobrych, pócćiwých skutkach wopokazać. Wěra a wšědne žiwjenje slušatej hromadže. Twoje pobožne mjeno tebje nječini Bože džěčo, ale Boža hnada. Bóh chce tebi hnadny być, ale

njedžela twoje hrěchi tebje wot njeho kaž wysoka, njeprékročomna murja? Njehaniš ty ze swojej pobožnej hordosću Boha?

Wbohi Amos měješe čězki nadawk: Boží lud k wěrnemu, žiwemu, swjatemu Bohu dowjesć. Snažno pohanjo skerje zrozumja Božu swjatu wolu. Što pak wučí „pobožny“ lud prawu pobožnosć?

Wěrnosć je to, štož Božej woči widžitej, nic naše rjane mjena, z kotrymiž so sami mienujemy.

2. Dokelž Amos jasnje to spoznawa, štož je, wě won tež, štož budže. Boží džen přińdže, won pak swětlosć njebudže, na kotruž mohli so wjeselić, ale budže surowa čma. Potom budu wjesole kěrlušě se přewobročene do žalosćenja. Ze zrudobu budu so čłowjekowo mēhi woblekać a swoju hlōwu wotřihac. Potom hakle lud prawje spoznaje, kajka hnada bě so jemu dostala, byc Boží lud, ale potom budže přepozdže. Hlaj, tón čas přińdže, praji Knjez Knjez, zo hlōd do kraja pōscēlu; nic hlōd po chlěbje ani lačnosć po wodže, ale hlōd a žadanje po slowje Knjeza, zo budu tam a sem wot jeneho morja k druhemu, wot polnocy k ranju, wokoło běhać a pytać Knjeza slowo a jo njenamakaju. Nětkle maju Božeho slowa dosć, ale jo wjace zańč nimaju. Potom hakle spoznaju, kak bohaći nětkle su. A to budže jich najwjetša zrudoba, zo budžeja Knjeza slowo, Knjezowe wōtre ale tež stroštně slowo, slyšec sej žadać, ale podarmo.

Ty sy Boží luby wuzwoleny lud, zo by so tola tuteje swojeje hnady časo dosć dopomina!

3. Što pak Bóh ze swojim ludom chce? Ničo drugeho, chiba jo lubo mēc. Njeh tež jeho slowo hrubje klinči. Štož ma wušī, tón slyši w

Hrono na měsac februar

Kóždy, kotryž hrěši, je hrěcha wotročk. Jeli zo was tohodla Syn wu-swobodzi, sće prawje swobodni.

Jana 8, 34, 36.

(Pokročowanje na 2. stronje)

Amos, pastyr a profeta

W nazymje 752 do Chrystusa wustupi w Samariji Amos, pastyr a plahowar marušnjow (Maulbeerbaum) z Tekoa, najjužnišeho džela Židowskeje. Tehdom knježeše w Izraelu jedyn jeho najwuznamnišich a najwuspěšnišich kralow, Jerobeam II. Jemu so poradzi krajiny wot Aramejskich wróco dobyć, kotrež běchu tući prjedy izraelskemu ludej rubili. Politiske njebjo bě w tamnym měrnym času ledma pomročne. Zemjerženje a suchota drje druždy lud nastrožeštej, hewak pak bě wšo změrom a spokojom. Nětk so runje w tym času po přerich kročelach započinaše wulke přeměnenje. Hač dotal bě lud předewšěm burskeho razu, nětk pak přinǵe z pjenježnym hospodarjenjom wikowanje do kraja. To běše za chudych burow zahubne. Štož měješe pjenjezy, móžeše jich do syteje wole wuklukować. W rukomaj bohatych pak so nahromadžichu njesměrne kapit lije, kotrež zaso tutech zawjědže ze swojimi pjenjezami njehornje brojić. Woni lěhachu na ložach z elefantowych kosćow sćinjenych a hordžachu so přez měru w swojich drohotnych poslanjach. Jědžachu jehnjata a kormiene ćelata. Woni spěwachu na psaltarjach a wumyslachu sej nowy hercki grat po Dawitowym wašnju. Pijachu wino ze zlotych keluchow a žalbowachu so z drohej žalbu (6. 4—6). Pola profety Jezajasa na 5. stawje

(Pokročowanje z 1. strony)

tajkich surowych slowach Božu lubosć, kotraž nochce smjerć hrěšnika, ale zo by so wobročil a žiwy byl. Čehodla je Bóh Amosa wot jeho stadla prječ wzał a jeho k jeho „pobožnemu“ ludej poslal, čehodla je Amos w tutym čezkim nadawku so swěrnym wopokazal? Dokelž bě w nim Boža lubosć. Hdyž je Amos tež w bojaznych wobrazach přichodne chlostania ludej pokazal, tak so tola přewšě škaľoby swěći Boža lubosć.

Štož so tu potajnje, skradžu jewi, to so nam w Chrystusu Jezusu w cyłej jasnosći připowěda: Bóh je lubosć.

Boži lud — a tola njeplodna rola! Boža hnada w Chrystusu Jezusu je znova wokrieoila rolu. Nětko dvrbi rola stokróčne plody přinjesć! Bóh to chce! W.

wsak zhonimy, zo tehdom w Židowskej lěpje njebě: Běda tym, kotřiž jenu chěžu po druhej k sebi čahnu a rolu k roli hromadža, doniž žadyn rum wjace njewostanje, zo bychy jeno lutcy sami kraj wobsedźeli. (5, 8) Bohaci potajkim bjez smilnosće pokupowachu chudym jich statoki a pódu. Běda tym, kotřiž rano stawaja wopilstwa hladac a do nocy sydaju, zo so z winom horja a maju harfy, psaltery, bubony, pišćeľe a wino na swojich hosćinach a njehladaju na Knjezowy skutk a njekedžbuja na džělo jeho rukow (5, 11, 12). Bohatstwo a chudoba běštej hrubje porno sebi. Wšo dobre tehdomnišeho časa tyješe jenož bohatym. Rjane kćenje běše hluche!

W tutym času wustupi w Izraelu muž a roztorhaše wšon rjany ale zelharny sön, dokelž bě so jeho Boža woprawdžitosc dótkla. To bě Amos ze Židowskeje, pastyr a plahowar marušnjow. Wón nochcyše z profetom być. Na žadyn pad nochcyše do tamnych tunich wěšćerjow a kuzlarjow slušeć, kotřiž za pjenjezy dobre zbože a rjany přichod „wěšćachu“. Nětk tam w Beth-El steješe, a štož rozprawješe wyši měšnik kralej, běchu najskeře z njeměrjowace powěsće, ale nihto sej njezwěri jeho wuhnac. Amacija jeho jenož stysknje prošese: „Dži, ćekń do Judowskeho kraja a jěs tam chlěb a wěšć tam a njewěšć wjace w Bethelu. Přetož tuto je kralowska swjatnica.“ Ale Amos to ze wšej wěstoscü wotpokaza. „Ja njejsym profeta ani profetowy syn, ale kruwar, kotryž lěsne figi zběra. Knjez wza mje wot stadla a džeše mni: Dži a wěšć mójemu izraelskemu ludej (7, 15). Bóh je sej jeho wuzwolił a tohodla dyrbi Amos posluchać. Přeciwo swojej woli je swój sköt wopušćil, zo by po Božej woli lud napominal. Amos je profeta přeciwo swojej woli. „Law ruje. Što by s njedvrbaľ bojeć? Knjez Knjez reči. Što by niedyrbaľ wěšćić?“ (3, 8). Bóh jeho do ludu honi a wón njemóže mjelćeć. Štož wón reči, njesu jeho mysle — ale Bože!

Z Amosowych slowow spoznawamy, wón njeje zrěčniwy. Jeho reč je njewuhladkowana, tak prawje burska. Ale štož ma ludej prajić, je iasne a jadriwe. A što ludej praji? Tež won na tym njedwělu-

je: Izrael je Boži wuzwoleny lud. „Was samych sym ja spóznaľ ze wšěch narodow na zemi.“ Lud je toho hordy a so w nadutosći pozběhuje nade wšě druge ludy. Cykle, ale tež dospolnje hinak pokročuje Amos: „Tohodla chcü tež nad wami doma pytać wšitke waše přestupjenja“ (3, 2). Dokelž sće Boži lud, tuž tež Bóh wot was wjace žada, dyžli wot druhich ludow. — Dokelž smy křescijenjo, wočakujetaj Bóh a swět wot was dobre skutki našeje wěry! — Izraelski lud so hordži swojeho wuskeho zwiska z Bohoin, Amosej pak je to styskno, přetož widzi, kak maľo lud swoje přislušnosće dopjelnja. Lud wočakuie lute dobroty wot swojeho Boha. Amos pak lud donomina na jeho bõjske winowatosće.

Amos čaka ze swojim ludom na Boži wulki dzeń. Lud sej njesćerpliwje žada za tutym dnjom, přetož z nim so započnje wulki čas izraelskeho knjejestwa nad cyľym swětom. Potom budže skönčnje maľy a hanjeny Boži lud česćeny a nahladny po wšěm swěće. Ach, tónle njerozumny lud! Što wón tola wě wo Bozy? Boži dzeń přinǵe, haj wěsće, wón přinǵe, — ale běda tym, kotřiž Knjeza dzeń žadaju. Što dyrbi wam tón? Přetož Knjeza dzeń je ćemnosć a nic swětlosć (5, 18). Před nim budu ćekać chcyć, ale podarmo! Jim so põiǵe kaž temu, kotryž před lawom ćekajo zetka mjedwjedza. Před nim w chěži so chowajo kusnje jeho had, kotryž ze sćěny wujědže (5 19).

Što ma Izrael činić? Njeje tu žaneje pomocy? „Dži swojemu Bohu napřećiwo!“ (4, 12).

To tola lud hižo čini swjećo w templu swoje rjane, pobožne swjedzenje; spěwa tam Bohu česći swoje kěrluše, wopruje Bohu swěru swoje tućne, bjezporočne wopory! Zastań, zastań! Ja hidžu a zapěwam waše swjedzenje a nochcu ponuchać do wašeje zhromadžizny. Hdyž mi runje tež zapalne a jědžne wopory woprujeće, nimam ja wšak žaneho spodobanja nad nimi. Wobroč wotemnje bjećenje twojich kěrlušow; přetož ja nochcu slyšeć hlös twojeho piskanja (521—23).

Prawo a prawdu chce Bóh. Pytajće to dobre a nic to zľe, zo byšće žiwi byli (5, 14). W.

Arnošt Patok, njeboh Zarěčanski chěbětár

Krótko po swojim dokonjanym 80. léce swojeho žiwjenja je naš luby chěbětár Arnošt Patok stroštnje swojej woči zaždělil.

Zwonkownje drje jeho žiwjenje ničo wosebiteho njeměješe, chiba wosebitu měru procy a horja. 17. 1. 1874 so w Zarěču narodži jako syn maleho chěžkarja. Ze 26 létami so woženi z Lejnu Jordanec z bliskeje Krońcy. Njebý-li jemu mandželska 2 léci přjedy wumřela. by z njej móhl 1950 svoj zloty kwas swječić. Jako štyrcecílětny dyrbješe 1914 do wójny a je hač do kónca wójny wojak wostał. Dokelž běše najstarši w kompaniji, rěkaše powšitkownje „Vater Patock“. Wón drje njeběše zahority wojak, ale je so tam swěru za swojegu konjow starał. Raz w horcym lécu njeběše tam žaneje kapki wody za konje. Ničtò sej njezwěri won do ploneho pola z wozom po wodu dojěć. Patokec nanej běše skotu žel a tuž je wón wóz wzal a je njedžiwažce wšeho třělenja po wodu dojěł. Jemu so tež ničo stalo njebě.

Z wojny dom přišedši je potom zaso swoje male burstwo dale wobdžěłal. Swěru je so drěl. Je twarił a pola přikupował. Je lutował a svoje skromne zamoženje přispørjał — tak kaž to tehdom každy dobry hospodar činješe. Wón wšak chcyše, zo by potom jedyn z jeho synow po nim přewzał statok, kaž je jon wón namřěl po swojim nanu Juriju a ton po džědže Maćiju. Swojej swójbje bě Arnošt Patok stajił rjany kamjentny pomnik do zahrody a napisa na njón wažne swójbne data wot 1700 hač do přitomnosće. Štož bě Bóh jemu z bolostnym pismom do wutroby napisał, je tam tež do kamjenja wudypal:

Wobaj synaj jemu za čas poslednjeje wóiny padnyštaj a tež mandželski jeho džowki.

Zwonkownje wšak njeměješe jeho žiwjenje žadwn wosebity blyšč, ale Arnošt Patok měješe nutřkowne bohatstwo, měř, kaž jón swět dać njemóže. Wón bě ludowy filozof. Ze swojimaj šibałymaj wočomaj wiace spózna, dyžli tak někotryžkuli druhi. Wón pak bě přede wšěm přiběrał w spóznaću našeho Knieza Jezom Chrvsta.

To ie słowo, z kotrymž so njeboh Patok rozžohnuje z wosadu: Rosćće w póznaću našeho Knieza Jezom Chrvsta. Jako nazhonity, mudry a pobožny muž bě nam wón

luby a wšitcy jeho česćowachmy. Ja bych kóždemu fararjej popřal tajkeho chěbětárja, kaž sym ja měl w njeboh Patoku.

45 lét bě při Zarěčanskej kapalce chěbětarił, kotruž bě něhdy jako skalar sobu natwarił. Zakładny kamjeň je wottřesał, kaž tež wšě kamjentne wudwjerna za durje a wokna. Kóždzičke přédowanje je nutrnje připosluchał. Hdyž je tajki nazhonity a pobožny muž bjez falša, potom móže wón duchownemu z dobrym radzićelom być. Ničo sej njezwěrych tam postajić abo přeměnić, zo njebych so najpřjedy jeho wo radu woprašal. Wutrobnje so zwjeseli nad kóždym mócnym přédowanjom.

Lěta dolho bě njebohi tež w předstejićerstwje Njeswaćidlskeje wosady a je tuto swoje zastojnstwo swěru wukonjał. Hdyž běše w inflaciji po přenjeje swětowej wójnje čezki čas za cyrkej, je wón namolował rjany plakát z Božej tučalku a napismom: Doniž budže zemja stać, njesmě přestać syw a žně, mjerznenje a ćopłota. léco a zyma, džen a noc. (1. Mójz. 8, 22) — a je swoju džowčičku po wysy pošal, zo by za cyrkej dary hromadžiła — a je wjele nazběrała

Patokec džěd rady lud napomi-

naše, zo by w prawej pobožnosći so Boha Knjeza bojał. Raz na kwasu nazhonich, zo tam wón ze zaswěćenej swěćku k nawoženju a njewjesće přindže a nihdže takle jimaj praješe:

„Wěsće so džiwataj, zo wosrjedž běleho dnja ze zaswěćenej swěćku k wamaž du. Tuta swěćka je Boži Ewangelij. Hdyž je hišće swětlo dosć, snano měniš, zo jeje njetrjebaš, ale ruče budže wokoło tebe ćma, potom derje tebi, maš-li při sebi jasnu swěcu Božeho Ewangelija.

Mějach swoju nuzu, zo mi wětřik swěcu njehasny. Wichor hrěcha, njeměr zlych a dobrych dnjow chcedža tebi swěcu hasnyć. Tuž mějtaj tutu swěcu na starosći!“

Tak wědžeše Patokec nan z dobrymi słowami derje napominać. Nětk so jemu tež wěčne swětlo swěći.

Hišće poslednje žně je sobu dom schował. Wokoło hód je so lehnył, jasnje wědžo, zo je jemu jeho kónc cyle bliski. Měrný je swoju dušu wudychał.

Jeho bratr je lětdžesatki dolho byl z chěbětárjom w Husce a džensa hišće jako starc wobstara rady, dalokož móžno, cyrkwinski službu.

W.

Přenje žony za přědarki wuswjećene

Kaž z „Kostnickich Jiskrow“, ewangelskeho časopisa w Českosłowakskej, zhonimy, je synodny rada dr. Hajek přenje 4 žony za cyrkwinski službu wuswjećil. Ordinator zložil swoje přédowanje na słowa japoštola Pawola w listce na Romskich na 16. stawje:

Postrowće Prisku a Akwilu, mojeju pomocnikow w Chrystusu Jezusu. Postrowće tež Marju, kotraž je wjele prócy a džěla z nami měla. Postrowće Trifenu a Trifozu, kotrejž w Knjezu so prócu-tetej. Postrowće Persidu, moju lubu, kotraž je so wjele prócowała w Knjezu.

Z tutech Pawolowych słowow spóznwamy, zo je wón tež žónske za pomocnikow měl. A tola je nam někak džiwne, hdyž sej předstaiamy žony w talaru při wěrowanju, při pohrjebje, při wołtarnej službie. Zajimało nas by, hač chce česko-bratrska cyrkej poľnu duchownsku službu jim přepodać abo jenož džěla.

Budestecy. W zašłym lěće je so w našim Božim domje wukrčilo 140 džěci, 68 hólcow a 72 holcow, to je 17 wjace hač lěto prjedy (15 hólcow a 2 holcy). Swój krčěnski slub wobnowi 138 džěci (runje telko kaž lěto prjedy), 66 hólcow a 72 holcow. Wěrowanjow běše 49, 11 mjenje hač lěto prjedy. Wuwrěło je 86 wosobow, 2 mjenje hač lěto prjedy. Mjez tymi zemrětymi běše 27 mužow, 31 žonow, 19 džěci. — K spowědži běše 4035 wosobow, 30 wjace hač lěto prjedy. Na serbskej spowědži běše 533, na němskej 3502 wosobow. Wšo hromadže běše k Božemu blidu 1363 mužow, 2672 žonow. Domach a při domjacych Božich službach swjećeše Bože wotkazanje 378 wosobow, 79 mužow, 299 žonow; 125 Serbow a 253 Němcow. Serbsku spowědž a Bože wotkazanje smy swjećili 24 raz, němsku spowědž a Bože wotkazanje 65 raz. Serbskich Božich službow běše 36, němskich

70. — Při kolektach je so nazběrało 7541,04 hr. Boh žohnuj dale našu wosadu a daj jej rosc na tym, kiž naša hlowa je, na Jezusu Chrystusu! Farar Rösler.

Rakecy. Přehlad wosadneho žiwjenja za lěto 1953. Sakrament swj. krčěnicy dósta 76 (79), mjez nimi 2 z ew.-kath. mandželstwow a drje 39 hólcow a 35 holcow; pačerskich džěci mějachmy 69 (79), mjez nimi 37 hólcow a 32 holcow; zwěrowanych bu 40 porow (33), mjez nimi 4 z ew.-kath. swójbow. Pochowaných bu 51 (46) a to 21 muskich a 30 žónskich. — Swj. wotkazanje swječachu w zańdženym lěće pola nas 2335 wosadnych (2178) a to 778 (785) muskich a 1557 (1393) žónskich, mjez tutymi 367 při sakram. Božich službach a 108 doma woprawjeni. Ličba spowědných je 58% wosadnych a je wjetša hač prjedy. — Mějachmy 94 hłowných Božich službow a 127 kemšow, nutrnoscow a pustých wječorow na wsach a w Rakečanskim domje za starych. Wosebje nas zwjeseli spokojacy wopyt 2 bibliskeju týdzenjow w Rakecach a w Stróži. Smy so z wosadnymi na Łazowskim misijonskim swjedženju a na Ochranowskim swjedže-

nju mandželstwa wobdžělili, hdžež možachmy tak mjenowany „Liebesmahl“ w tamnej krasnje ponowjenej wosadneje žurli zeznać. Zabyć njechamy, zo so tež kaž w lěće 1951 pola nas 2 dnjej žony našeje wosady k bibliskemu rozpominanju, spěwanju a modlenju zhromadžichu. Tuton přihotowanski čas běše zaso bohače žohnowany. Je hišće spomnić, zo smy swoje pišćele (Eule) porjedžili, swój kantorski dom ponowili a wosebje tež přez dobrowólne džělo mnohich našich wosadnych nowe pohrjebnišćo wutwarić započeli. Na tutym městnje džakujemy so wutrobnje wšěm pomocnikam a pomocnicam! — Na Božich službach so na zběrkach nahromadži 4019,45 hr. a ze zjawných zběrkow 1468,45 hr. K tomu přińdu hišće nimo misijonskich darow 663,21 hr. za našu diakoniju a 33 ctr. naturalijow, wosebje tež za Budyske nutřkowe misijonstwo. K našemu wjeselu budže lětsa pola nas serbski cyrkwinski džěń. Chcemy tohodla w přichodnym čisle „Pomhaj Boha“ něšto ze stawiznow Rakečanskeje wosady rozprawjeć. — Nječ je tež nowe lěto za cylu wosadu na nutřkowym a wonkowym žohnowane!

Sołta

Šprjejčanska cyrkej

Šprjejcy su poslednja serbska wosada w połnócnym džělu Wojerowskeho wokrjesa njedaloko Hródka. Doniž bě tam farar Sołta — nětko w Delnim Wujezdze — je so tam hišće porjadnje jónkróc wob měsac serbski přědowało.

Stóž do tamnych kónčin přińdže, njesměł skomdźić sej skromnu a ponižnu ale tež jara rjanu Šprjejčansku cyrkej wobhladać. Wosebje nas wjeseli, zo je so wěža, kotraž bu we wójnje zničena, na tak dostojnje wašnje zaso natwarila. Na wobrazu widziće, kak wěža z cyrkwju harmoniski cyłk tworí. Ani pytnýc njeje, zo je staremu Božemu domej nowa wěža přitwarjena.